

Організаційно – правові форми підприємств.

Мета: вивчити організаційно-правові форми підприємств.

Основні поняття:

Тип підприємства («технологічний», «кон'юктурний», «маркетинговий», «технологічної атаки»), приватне підприємство, колективне, державне, спільне, іноземне, комерційне, некомерційне, комунальне.

План уроку:

1. Визначення основних типів підприємств.
2. Організаційні форми та види підприємств згідно Законодавства України.

Конспект уроку:

1. Визначення основних типів підприємств.

Всі підприємства можна поділити на чотири умовні типи:

§ «технологічні»;

§ «кон'юктурні»;

§ «маркетингові»;

§ «підприємства технологічної атаки».

Підприємства «технологічного» типу функціонують на основі базових технологічних процесів, заміна яких веде до зміни профілю підприємства і по суті до організації нового підприємства. До технологічного типу відносять підприємства металургійного профілю, більшість підприємств хімічної промисловості та ін.

Для підприємств «кон'юктурного» типу характерні реактивна взаємодія з ринком, відсутність стабільної технології і виробництва продукції, що не потребує тривалого освоєння. До таких належать підприємства торгівлі, посередницькі організації, деякі машинобудівні складальні фірми.

Підприємства «маркетингового» типу орієнтуються на поточні потреби ринку, водночас намагаються заздалегідь підготувати технологію до майбутніх потреб ринку, вони активно впливають на майбутній ринковий попит.

Підприємства «технологічної атаки» спроможні не лише еволюційно змінити технологію виробництва внаслідок впливу науково-технічного прогресу, а й самостійно або раніше за інших здійснити стрибкоподібні зміни технології. Наведена класифікація не є досконалою: одному підприємству можуть бути притаманні характерні риси кількох типів. Проте кожне підприємство визначає основні стимули своєї діяльності в напрямку того чи іншого типу стратегічної поведінки і залежно від цього створює свою виробничу, організаційну та управлінську структури.

Законодавство України про підприємства оперує такими поняттями, як організаційні форми, види і категорії підприємств. Кожне з них вживається для класифікації підприємств за певними ознаками.

2. Організаційні форми та види підприємств згідно Законодавства України.

Організаційна (організаційно-правова) форма передбачає класифікацію підприємств залежно від форм власності, визначених Конституцією України і Законом України "Про власність", та способів розмежування у підприємствах окремих форм власності і управління майном. Юридичне значення цього полягає в урахуванні в законодавстві, особливостей правового становища підприємств окремих видів.

Загалом організаційна форма і вид визначають суб'єкта, який має право присвоювати результати діяльності підприємства.

Розрізняють такі види підприємств:

Комерційне підприємство – це суб'єкт підприємницької діяльності, діє на підставі статуту на принципах підприємництва, і несе відповідальність за наслідки своєї діяльності всім належним йому на праві господарського відання майном.

Некомерційне підприємство – не має на меті отримання прибутку і не розподіляють отриманий прибуток між учасниками. До них відносяться різні громадські або релігійні об'єднання, благодійні фонди, споживчі кооперативи, некомерційні партнерства та інші організації.

Приватне підприємство - це організаційно-правова форма підприємства, заснованого на власності фізичної особи. Власник водночас є підприємцем, тобто власність і управління майном у приватному підприємстві не розмежовуються.

Колективне підприємство - це організаційно-правова форма підприємства, заснованого на власності трудового колективу підприємства. Підприємство належить колективу співвласників (засновників, учасників), які діють як один суб'єкт права колективної власності.

Комунальне підприємство – це самостійний господарюючий статутний суб'єкт, що може здійснювати виробничу, науково-дослідну та комерційну діяльність із метою одержання відповідного прибутку (доходу).

Державне підприємство являє собою організаційно-правову форму підприємства, заснованого на державній власності. Визначення державне вказує, що дане підприємство має особливості правового становища порівняно з недержавними підприємствами. Ці особливості обумовлені способом відмежування функцій власника від функцій управління майном у державному підприємстві. Саме державне підприємство як майновий комплекс є об'єктом права державної власності.

Іноземне підприємство - це організаційно-правова форма підприємства з місцезнаходженням в Україні, створеного як суб'єкт права згідно із законодавством іноземної держави, майно якого повністю перебуває у власності іноземних громадян, юридичних осіб або держави. Визначення іноземне (іноземна власність) означає, що підприємство підпорядковується різним юрисдикціям. Порядок створення і внутрішньої діяльності іноземного підприємства регулюється законодавством країни, якій воно належить.

Спільне підприємство - це організаційна форма підприємства, заснованого за законами України на базі об'єднання майна різних форм власності (так звана змішана форма власності). Спільні підприємства, як правило, мають форму господарських товариств, тобто є суб'єктами права колективної власності.

Засновниками спільних підприємств можуть бути юридичні особи і громадяни України, інших держав. Залежно від цього є два види спільних підприємств:

- а) звичайні (національні) спільні підприємства;
- б) спільні підприємства з іноземними інвестиціями.

Одноосібне – це підприємство, що знаходиться у власності однієї особи або однієї сім'ї.

Кооперативні – це добровільне об'єднання громадян з метою спільного ведення господарської або іншої діяльності.

Орендне – це підприємство, яке створене орендарем на основі оренди цілісного майнового комплексу існуючого державного або комунального підприємства чи майнового комплексу виробничого структурного підрозділу цього підприємства з метою здійснення підприємницької діяльності.

Господарські товариства бувають з обмеженою відповідальністю, додатковою відповідальністю та повні.

Товариство з обмеженою відповідальністю — господарське товариство, що має статутний фонд, поділений на частки, розмір яких визначається статутом, і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями тільки власним майном.

Товариство з додатковою відповідальністю — товариство, засноване однією або кількома особами, статутний капітал якого поділений на частки, розмір яких визначений його статутом. Учасники такого товариства солідарно несуть додаткову відповідальність за його зобов'язаннями своїм майном у розмірі, який встановлюється статутом товариства і є однаково кратним для всіх учасників до вартості внесеного кожним учасником вкладу. У разі визнання банкрутом одного із учасників його борги розподіляються між іншими учасниками пропорційно до їхніх часток у статутному капіталі товариства.

Повне товариство — господарське товариство, учасники якого відповідно до укладеного між ними договору здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і несуть додаткову солідарну відповідальність за його зобов'язаннями усім своїм майном. Це товариство створюється і діє на підставі засновницького договору, що підписується всіма його учасниками, якими можуть бути лише особи, зареєстровані як суб'єкти підприємництва. Управління господарською діяльністю повного товариства здійснюється за спільною згодою всіх його учасників. Учасник товариства не має права без згоди інших учасників здійснювати від свого імені та у своїх інтересах угоди, однорідні з цілями діяльності повного товариства.

: Організаційно – правові форми підприємств.

Мета: вивчити організаційно-правові форми підприємств.

Основні поняття:

Тип підприємства («технологічний», «кон'юктурний», «маркетинговий», «технологічної атаки»), приватне підприємство, колективне, державне, спільне, іноземне, комерційне, некомерційне, комунальне.

План уроку:

1. Визначення основних типів підприємств.
2. Організаційні форми та види підприємств згідно Законодавства України.

Конспект уроку:

1. Визначення основних типів підприємств.

Всі підприємства можна поділити на чотири умовні типи:

- § «технологічні»;
- § «кон'юктурні»;
- § «маркетингові»;
- § «підприємства технологічної атаки».

Підприємства «технологічного» типу функціонують на основі базових технологічних процесів, заміна яких веде до зміни профілю підприємства і по суті до

організації нового підприємства. До технологічного типу відносять підприємства металургійного профілю, більшість підприємств хімічної промисловості та ін.

Для підприємств «кон'юнктурного» типу характерні реактивна взаємодія з ринком, відсутність стабільної технології і виробництва продукції, що не потребує тривалого освоєння. До таких належать підприємства торгівлі, посередницькі організації, деякі машинобудівні складальні фірми.

Підприємства «маркетингового» типу орієнтуються на поточні потреби ринку, водночас намагаються заздалегідь підготувати технологію до майбутніх потреб ринку, вони активно впливають на майбутній ринковий попит.

Підприємства «технологічної атаки» спроможні не лише еволюційно змінити технологію виробництва внаслідок впливу науково-технічного прогресу, а й самостійно або раніше за інших здійснити стрибкоподібні зміни технології. Наведена класифікація не є досконалою: одному підприємству можуть бути притаманні характерні риси кількох типів. Проте кожне підприємство визначає основні стимули своєї діяльності в напрямку того чи іншого типу стратегічної поведінки і залежно від цього створює свою виробничу, організаційну та управлінську структури.

Законодавство України про підприємства оперує такими поняттями, як організаційні форми, види і категорії підприємств. Кожне з них вживається для класифікації підприємств за певними ознаками.

2. Організаційні форми та види підприємств згідно Законодавства України.

Організаційна (організаційно-правова) форма передбачає класифікацію підприємств залежно від форм власності, визначених Конституцією України і Законом України "Про власність", та способів розмежування у підприємствах окремих форм власності і управління майном. Юридичне значення цього полягає в урахуванні в законодавстві, особливостей правового становища підприємств окремих видів.

Загалом організаційна форма і вид визначають суб'єкта, який має право присвоювати результати діяльності підприємства.

Розрізняють такі види підприємств:

Комерційне підприємство – це суб'єкт підприємницької діяльності, діє на підставі статуту на принципах підприємництва, і несе відповідальність за наслідки своєї діяльності всім належним йому на праві господарського відання майном.

Некомерційне підприємство – не має на меті отримання прибутку і не розподіляють отриманий прибуток між учасниками. До них відносяться різні громадські або релігійні об'єднання, благодійні фонди, споживчі кооперативи, некомерційні партнерства та інші організації.

Приватне підприємство - це організаційно-правова форма підприємства, заснованого на власності фізичної особи. Власник водночас є підприємцем, тобто власність і управління майном у приватному підприємстві не розмежовуються.

Колективне підприємство - це організаційно-правова форма підприємства, заснованого на власності трудового колективу підприємства. Підприємство належить колективу співвласників (засновників, учасників), які діють як один суб'єкт права колективної власності.

Комунальне підприємство – це самостійний господарючий статутний суб'єкт, що може здійснювати виробничу, науково-дослідну та комерційну діяльність із метою одержання відповідного прибутку (доходу).

Державне підприємство являє собою організаційно-правову форму підприємства, заснованого на державній власності. Визначення державне вказує, що дане підприємство має особливості правового становища порівняно з недержавними підприємствами. Ці особливості обумовлені способом відмежування функцій власника від функцій управління майном у державному підприємстві. Саме державне підприємство як майновий комплекс є об'єктом права державної власності.

Іноземне підприємство - це організаційно-правова форма підприємства з місцезнаходженням в Україні, створеного як суб'єкт права згідно із законодавством іноземної держави, майно якого повністю перебуває у власності іноземних громадян, юридичних осіб або держави. Визначення іноземне (іноземна власність) означає, що підприємство підпорядковується різним юрисдикціям. Порядок створення і внутрішньої діяльності іноземного підприємства регулюється законодавством країни, якій воно належить.

Спільне підприємство - це організаційна форма підприємства, заснованого за законами України на базі об'єднання майна різних форм власності (так звана змішана форма власності). Спільні підприємства, як правило, мають форму господарських товариств, тобто є суб'єктами права колективної власності.

Засновниками спільних підприємств можуть бути юридичні особи і громадяни України, інших держав. Залежно від цього є два види спільних підприємств:

- а) звичайні (національні) спільні підприємства;
- б) спільні підприємства з іноземними інвестиціями.

Одноосібне – це підприємство, що знаходиться у власності однієї особи або однієї сім'ї.

Кооперативні – це добровільне об'єднання громадян з метою спільного ведення господарської або іншої діяльності.

Орендне – це підприємство, яке створене орендарем на основі оренди цілісного майнового комплексу існуючого державного або комунального підприємства чи майнового комплексу виробничого структурного підрозділу цього підприємства з метою здійснення підприємницької діяльності.

Господарські товариства бувають з обмеженою відповідальністю, додатковою відповідальністю та повні.

Товариство з обмеженою відповідальністю — господарське товариство, що має статутний фонд, поділений на частки, розмір яких визначається статутом, і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями тільки власним майном.

Товариство з додатковою відповідальністю — товариство, засноване однією або кількома особами, статутний капітал якого поділений на частки, розмір яких визначений його статутом. Учасники такого товариства солідарно несуть додаткову відповідальність за його зобов'язаннями своїм майном у розмірі, який встановлюється статутом товариства і є однаково кратним для всіх учасників до вартості внесеного кожним учасником вкладу. У разі визнання банкрутом одного із учасників його борги розподіляються між іншими учасниками пропорційно до їхніх часток у статутному капіталі товариства.

Повне товариство — господарське товариство, учасники якого відповідно до укладеного між ними договору здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і несуть додаткову солідарну відповідальність за його зобов'язаннями усім своїм майном. Це товариство створюється і діє на підставі засновницького договору,

що підписується всіма його учасниками, якими можуть бути лише особи, зареєстровані як суб'єкти підприємництва. Управління господарською діяльністю повного товариства здійснюється за спільною згодою всіх його учасників. Учасник товариства не має права без згоди інших учасників здійснювати від свого імені та у своїх інтересах угоди, однорідні з цілями діяльності повного товариства.